

UNIVERSITATEA DIN CLUJ

DACOROMANIA

BULETINUL »MUZEULUI LIMBEI ROMÂNE«

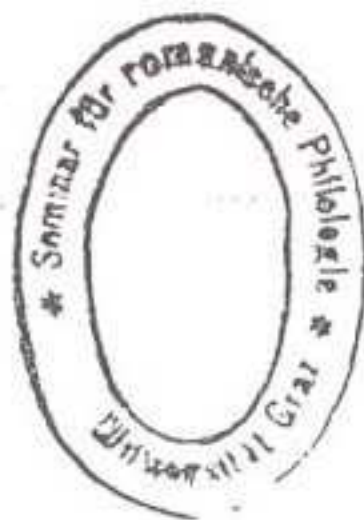
CONDUS DE

SEXTIL PUȘCARIU

Profesor la Universitatea din Cluj, Membru al Academiei Române.

Yuv 3736

ANUL V.
1927—1928

CLUJ, 1929

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE »ARDEALUL«, STRADA MEMORANDULUI 22.

NECROLOAGE.

Hugo Schuchardt.

1842—1927.

Schuchardt era după tată German, iar după mamă Francez. Calitățile mari ale acestor două neamuri de gânditori se găsesc întrunite la marele învățat și înțeleptul bătrân care s'a stins în 21 Aprilie 1927. Sentimentele sale și întreaga sa atitudine față de știință este fără îndoială germană; găsim însă în scrierile sale unele note, care par a fi moștenite din partea mamei, astfel simțul desvoltat pentru nuanță și limpezimea cu care izbutește să formuleze în mod lapidar unele din convingerile sale. Am avut ocazia, în volumele precedente ale Dacoromaniei, recensând ultimele lucrări ale lui Sch., să cităm câteva din aceste formulări fericite, care îți fac impresia unor aforisme lingvistice; în necroloagele ce s'au scris după moartea lui — dintre care trebuie pomenit ca cel mai frumos, mai complet și mai înțelegător, al lui M. Friedwagner în „Zeitschrift f. rom. Phil.“, 48 (1928), 241—260 — au fost reproduse altele. Faptul că aproape fiecare din cei ce s'au ocupat cu opera marelui lingvist a găsit în ea lucrări înrudite cu propriile preocupări este o dovadă de multilateralitatea maestrului. Așa se întâmplă cu volumele de versuri ale poezilor cu adevărat mari, din care criticii și antologiile reproduc fiecare alte bucăți.

Studiile lui Schuchardt sânt pline de amănunte și abundă de material strâns cu o neobosită sârguință. Dar după ce împlinea cu o admirabilă răbdare munca conștiincioasă de documentare, el fugea din camera de savant. Pleca să se plimbe pe înălțimile din împrejurimea Grazului, ca să recâștige distanța cuvenită, perspectiva care-i permitea să așeze amănuntul în cadrele fenomenului general. În cursul acestor plimbări — și par'că-l vedem pe Beethoven, din celebrul tablou, umblând în bătaia vântului, singur, și căutând ostoire pentru năvala ideilor sale muzicale — gândurile sale, îmbogățite cu învățătura scoasă din ultimele descoperiri de amănunt, se concentră în jurul problemelor capitale lingvistice, care-l urmăreau din tinerețe. Această necontenită și devotată plămădire a aceluiași gânduri l-au dus la recunoașterea atâtor adevăruri fundamentale. Numai iubirea, spune el undeva, e generatoare de idei nouă, numai când lucrăm cu iubire sântem norocoși în lucrările noastre, fiindcă știința nu se întemeiază numai pe minte, ci și pe sentiment.

Ceea ce n'a priceput Schuchardt niciodată, a fost punerea în evidență a descoperirilor sale. Cele mai originale și mai fecunde gânduri se pierd uneori în studii stufoase și greu de citit. Așa se explică că multe din ideile care au făcut valvă în lingvistică se găsesc exprimate, mai de mult, de Sch. Astfel:

el se întâlnește cu Johannes Schmidt în așa numita „teorie a undelor“, cu R. Meringer în lozinca „Wörter und Sachen“, cu Morf în explicarea deosebirilor dialectale născute în urma gra-nițelor diecezelor religioase, și mai ales cu celalalt mare mae-stru în urmărirea biografică a cuvintelor, cu J. Gillieron, ca și care Sch. întrebuinta încă în 1887 termenul atât de pregnant de patologie. Friedwagner, care a relevat (în necrologul citat p. 250 și 254—255) aceste coincidențe, observă cu dreptate că în asemenea cazuri ar fi greșit să se pună chestiunea paternității și că „Jahreszahlen beweisen nicht immer“. „Ceea ce importă, continuă Friedwagner, nu este în definitiv ceea ce a creat Schuchardt, ci ceea ce a fecundat. Regii nu zidesc singuri, ci prin alții, și clădesc pentru un viitor îndepărtat“.

Deși părerea lui Schuchardt era că un învățat nu trebuie să caute numai adevărul, ci să-l și propovăduiască, el nu a înțeles să facă un apostolat din catedra sa, la care a renunțat încă în 1897, pentruca să scape de obligațiile didactice și să aibă tot timpul pentru cercetările personale. Catedrei de limbi romanice nici nu-i recunoștea îndreptățirea; romanist, germanist, chiar indoeuropeanist sânt îngrădiri care n'ar trebui să se facă: sau ești linguist, sau nu ești nimic. Cursurile, pe care și le intitula „exerciții“, le ținea la sine acasă, cu câțiva studenți. Elevi propriu zis n'a avut niciodată. Nici n'a voit să facă școală, căci lui nu-i plăcea să umble pe căi bătătorite și nu le recomanda nici altora. Afară de întâia sa lucrare, acel minunat *Vocalismus des Vulgärlatein*, în trei volume, pe care începu să-l publice la vârsta de 24 de ani. În lunga listă de 770 lucrări publicate în cursul celor 61 de ani ai activității sale științifice, nu mai găsim nici o altă operă cu caracter compendios, sau didactic. Chestiunea care-l preocupa era abordată imediat de el cu curaj și cu abnegație; lucrările altora îi dădeau prilej la note marginale pe care le expunea, în recenzii, dări de seamă și notițe, adesea mai importante decât studiul despre care vorbea. Astfel, el își fărâmiță activitatea, fără un plan conceput dinainte, ci scriind de câte ori se simțea atras de chestiuni nouă, sau de câte ori era incitat la polemici de cei ce-l combăteau.

Pătrunzând adânc în tainele limbii omenești, Schuchardt s'a convins înainte de toate, cât de vane sânt pretențiile celor ce credeau că pot da soluții definitive problemelor, creându-și singuri dogme pe care le urmează ei înșiși. Impotriva dogmelor, stânjenitoare ale spiritului liber creator, a dus o luptă aprigă și ne-a arătat că mai folositoare decât o explicare ce nu ține seama de structura complicată a limbei omenești, este o ipoteză spusă cu curaj, căci, chiar greșită fiind, ea are meritul să ajute celor ce o combat să găsească calea cea adevărată. Felul său de a vedea lucrurile se deosebea une-ori fundamental de al celor mai mulți contemporani ai săi, adepți ai școalei neogramatice. Teoreticianul acestei școale, H. Paul, într'o polemică urmărită pe vremuri cu mult interes, îi reproșa lui Schuchardt că se lasă condus de sentiment, că nu e sistematic și metodic, că în locul unor idei fundamentale clare și duse cu consecvență, el preferă explicările complicate și ipotezele.

Astăzi, după 42 de ani, lumea îi dă dreptate lui Schuchardt, care în anii din urmă ai vieții sale avu marea satisfacție să gă-

sească o recunoaştere aproape unanimă a părerilor pentru care a luptat o viaţă întreagă şi să recunoască stilul său în clădirea înălţată în mare parte pe pietrele unghiulare-cioplite de el, de generaţia mai tânără. O mare bucurie a avut când, din prilejul împlinirii a 80 de ani, i-a fost oferit acel minunat Schuchardt-Brevier, compus de unul din cei mai reprezentativi învăţaţi ai acestei generaţii, Leo Spitzer, care a izbutit să strângă, într'un giuvaer frumos pietrele nestemate risipite de măestru cu atâta dârnicie. Faptul că în curs de cinci ani acest „vademecum al lingvisticei generale“ a trebuit să apară într'o nouă ediţie, augmentată, e şi el o dovadă despre trăinicia operei lui Schuchardt.

SEXTIL PUŞCARIU.